

Vild & Bortskämd

- ett foderskapande samarbetsprojekt

EXKURSIONSMATERIAL

Djur som gynnas

- ✦ Älg
- ✦ Kronhjort
- ✦ Dovhjort
- ✦ Rådjur
- ✦ Hare
- ✦ Fåglar
- ✦ Vildsvin
- ✦ Insekter

Tillgängligt foder

- ▶ Löv, sly och kvistar från RASE (rönn, asp, sälg och ek)
- ▶ Vårtbjörk
- ▶ Tall
- ▶ Glasbjörk
- ▶ Bärri och ljung
- ▶ Bärande buskar

Tecken på nyttjande

- * Betade knoppar, blad och kvistar.
- * Spillning av olika arter
- * Lätt se vad djuren betat i nysnö. **Obs!** Spåra alltid bakåt för att inte störa djuren
- * Daglegor från klövvilt

Kantzoner

De artrika kantzoner har på många håll försvunnit och ersatts av en monoton vägg mellan olika marktyper. Kantzoner finns runt om i landskapet, mellan skog och åker mark, längs med vattendrag, väggrenar och diken är alla olika exempel på just *kantzoner*. Klövvilt nyttjar f.f.a. de områdena som utgör övergångar mellan skog och åkermark. En välskött kantzon erbjuder en oöverträffad livsmiljö för vilda djur. Samtidigt är dessa områden extremt viktiga för den biologiska mångfalden, och de erbjuder dessutom stormskydd för produktionsskog.

Övergången mellan skogs- och jordbruksmark kan se ut på många sätt. En väl anlagd kantzon kan utgöras av en uppluckrad struktur med buskar och lövträd i olika ålder och olika arter, med inslag av öppen mark. Genom att anpassa kantzoner efter viltets behov kan man styra hur viltet utnyttjar landskapet, och minska skador i både grödor och skog. En monoton gräskant som istället hålls kortklippt lockar istället till sig stora mängder betande fåglar som tillför skador på både grödor och natur. Fåglarna letar efter bra landningsbanor, där de har god sikt så att de inte blir överraskade av ev. predatorer. En enformigt lantbruk bidrar till att gynna specifika arter, som i sin tur försvårar spridning och återetablering av mer känsliga arter.

En kantzon mellan skogs- och jordbruksmark kan delas in i tre delar som kallas **söm**, **buskbård** och **skogsmantel**. **Sömmen** kan utgöras av örter, klöver, blommor eller andra begärliga växter som skydd och föda. **Buskbården** kan utgöras av olika arter av buskar, men även träd som tål att toppas så de förbuskar sig och inte blir för höga. Arter som passar i buskbården kan vara slån, nypon eller hägg. Akta er för Vresrosen (*Rosa rugosa*), en invasion art som lätt tar över. Denna känns igen på sina stora runda frukter, jämfört med nyponens mindre ovala. Träd som exempelvis ek, salix och tall

Värt att tänka på

- * Kantzonen får inte vara bredare än att den uppfyller skogsvårdslagens krav på återbeskogning.
- * Återbeskogning, är en lagstadgad skyldig för skogsägare att ta tillvara på markens produktionsförmåga. Detta för att vi inte ska drabbas av avskogning.
- * Inhemska arter är alltid bättre men även inhemska arter kan ta över.
- * Kantzoner som är skötta med hänsyn till viltet kan bidra till Grön Infrastruktur. Så att både växter och djur kan sprit sig, i ett annars enfaldigt landskap.
- * Stormkänslig skog, exempelvis granskog med ytliga rötter, klarar sig bättre vid stormar om en kantzon hindrar blåsten från att nå de känsliga träden.
- * Nationell inventering av landskapet, NILS är ett nationellt miljöövervakningsprogram med syfte att samla, analysera och presentera data om hur landskapet in Sverige ser ut och förändras över tid.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

ger mer tillgängligt foder om toppen klipps kontinuerligt. **Skogsmanteln** är den innersta zonen mot produktionsskogen och utgörs ofta av lövträd som björk, sälg och ek. Dessa träd kallas kanträd och kan ibland även innehålla ett buskskikt. En kantzon kan innehålla en eller fler av dessa tre delar.

En väl fungerande kantzon karaktäriseras av att kanter röjs och avverkas. På så vis får buskar, sly och övriga växter mer ljus och kan sprida sig längs markytan. Det går med fördel att komplettera med plantering och insådd av lämpliga bärande och betesbegärliga växter. Så som nämnda; slån, nypon och hägg men också blommande örter som cikoria och senapsört. Inhemska arter är anpassade för vår natur och vårt klimat, därför klarar de sig bättre. Det innebär också att de har naturligt förekommande fienden som håller dem tillbaka, till fördel för andra arter.

Skötsel av kantzon

För att en kantzon ska göra bäst nytta behöver den skötas genom olika åtgärder. Skötseln blir ett komplement till djurens bete, för att optimera fodertillgången. Delen närmast jordbruksmarken, sömmen, behöver bearbetas och sås beroende på vilken växtlighet man väljer. Det är viktigt att denna bit inte växer igen. Träden närmast produktionsskogen kan med fördel gallras ut så att de träd man sparar kan breda ut sig. Färre träd släpper igenom mer ljus till fältskiktet och mindre konkurrens ger mer knoppar och blad. Vilket betyder mer tillgängligt foder!